

стикається з рядом викликів, включаючи швидкі технологічні зміни, глобалізацію, екологічні проблеми та соціальні нерівності.

Для ефективного вирішення цих викликів важливо постійно адаптувати освітні системи до потреб сучасного суспільства. Це включає в себе розвиток STEM-освіти для підготовки кваліфікованих фахівців у галузях науки та технологій, розширення доступу до освіти за допомогою онлайн-та дистанційного навчання, розвиток навичок м'яких для підготовки адаптивних та креативних особистостей, а також сприяння міжкультурному розумінню та співпраці.

Забезпечення якісної та доступної освіти є важливим завданням для забезпечення сталого розвитку суспільства та побудови гармонійного та рівноправного світу для всіх його громадян.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Актуальні проблеми розвитку вищої освіти: навчально-методичний посібник / За заг. редакцією проф. В. Стинської, доц. Л. Прокопів / Авторський колектив: Т. Завгородня, З. Нагачевська, Б. Савчук, В. Стинська, І. Стражнікова, І. Єгорова, В. Ковальчук, Л. Прокопів, Н. Салига. Івано–Франківськ, 2021. 430 с.
2. Долинська М. Деякі аспекти контролю вищої освіти у країнах Європейського Союзу. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2017. № 876. С. 313–319.
3. Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні : монографія / [А. Ф. Павленко, Л. Л. Антонюк, Н. В. Василькова, Д. О. Ільницький та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. А. Ф. Павленка та д.е.н., проф. Л. Л. Антонюк. — К. : КНЕУ, 2014. — 350, [2] с.
4. Ніколаєв С., Рій Г., Шемелинець І. Вища освіта в Україні: зміни через війну : аналітичний звіт. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с
5. Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї : монографія / О.І. Локшина, О.З.Глушко, А.П. Джурило, С.М. Кравченко, Н.В. Нікольська, М.М. Тименко, О.М. Шпарик ; за заг. ред. О.І. Локшиної. [Електронне видання]. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. – 350 с.

Калініна Г. М.,
*науковий співробітник відділу
економіки й управління ЗСО,
Інститут педагогіки НАПН України,
Karol2017km@gmail.com*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація: В тезисах акцентовано увагу на тому, що після закінчення російсько-української війни питання відновлення знищеного природнього середовища нашої країни буде таким же нагальним як й відбудова усієї інфраструктури, відродженні економіки та ін. Нова українська політика має

забезпечити ціннісне ставлення до довкілля у різних сферах суспільного життя та сприяти підвищенню екологічної обізнаності, свідомості та виховання наших громадян, а вивчення зарубіжного досвіду сприятиме швидкому впровадженню в життя окресленої проблематики

Ключові слова: екологічне виховання зарубіжний досвід, формування екологічної свідомості, екологічна обізнаність, впровадження екологічної освіти в Україні

Abstract: The article emphasizes that after the end of the russian-Ukrainian war, the issue of restoring the destroyed natural environment of our country will be as urgent as the reconstruction of the entire infrastructure, economic revival, etc. The new Ukrainian policy should ensure a value-based attitude towards the environment in various spheres of public life and promote environmental awareness, consciousness and education of our citizens, and the study of foreign experience will contribute to the rapid implementation of these issues.

Keywords: environmental education, foreign experience, formation of environmental consciousness, environmental awareness, implementation of environmental education in Ukraine.

Однією із головних причин зміни клімату на планеті є проблема правильної та повної утилізації сміття виробленого людьми. Україна входить в ТОП-10 країн із найбільшим обсягом сміття на людину (за даними Earth Day Ukraine), щорічно українцями продукується 3474 млн. тон сміття, з них 448 млн. тон – небезпечні відходи. Більшість цих відходів не переробляють, а викидають на стихійні звалища, забруднюючи ґрунт і води на десятки кілометрів навколо. Зрозуміло, що усі люди продукують сміття, не тільки українці. При цьому, один українець виробляє близько 300 кг відходів на рік – майже такий об'єм за той же час продукують 4 європейці [1]. Освітня реформа в Україні була цілеспрямована й на переформатування екологічної освіти, що підтверджує низка законодавчих й нормативно-правових актів у сфері освіти з урахуванням світових стандартів екоосвіти. Для усвідомлення й впровадження у життя окресленої проблематики, змістовним і цікавим для вивчення є зарубіжний досвід екологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку накопичений в різних країнах.

Так, у всіх Західних країнах освіта де-факто починається з трьох років. Специфіка та умови виховання в кожній країні різні, але здебільшого будується за двома напрямками: оздоровчим і економічним. Створюються спеціальні типи установ (екологічний дитячий садок, лісовий дитячий садок, школа-Муле) [2], де екологічне виховання дітей спрямоване на формування правильної поведінки з точки зору збереження природних ресурсів (води, землі, повітря, енергії, рослин і тварин тощо) у повсякденному житті. Водночас і на формування змалечку почуття любові до природи та закладання у дітей життєвої концепції «Zero Waste» (з англ. – «Нуль відходів») на повторне використання речей [3]. Школа

Муле (швед. Skogsmulle), створена 25 січня 1957 року в Швеції, завданням якої є тісне знайомство дітей зі світом природи, тривале перебування дітей на повітрі, житті у злагоді з природою, а метою є навчання дітей правильній поведінці в природі, формування вмінь приймати самостійні рішення в екстремальних природних умовах, розвиток дітей засобами природи, зміцнення фізичного й психічного здоров'я. Навчання у школі відбувається від 1,5 до 10 років. Автор цієї школи письменник Гост Фром (автор казки «Про лісового Муле та його друзів»), один із лідерів шведського молодіжного руху «На природу в будь-яку погоду» [4]. Методика «Лісових шкіл» стала популярною в Світі. Школи-Муле вже давно існують в Норвегії, Японії, Прибалтиці.

У Нідерландах досвід впровадження екологічної освіти існує з 1919 року. Саме з цього часу в країні у кожному закладі освіти функціонує спеціальна служба садових ділянок, що є практичною формою екологічної освіти й виховання. До того ж діти навчаються вирощувати й доглядати за рослинами, вони ще отримують практичний фінансово-економічний досвід (продаж на базарах, ярмарках і на святах, вирощених власноруч овочів/фруктів/ягід, які проходять в дитячих садках і школах). Кошти від продажу продукції йдуть на потреби групи/класу чи школи загалом, що позитивно впливає на підвищення інтересу до навчання й якісно засвоюється й усвідомлюється навчальний матеріал. Діти можуть змалечку визначити: необхідність збереження природи й порівняти значення власної ролі у цьому процесі, значення правильних еко-рішень і застосувати власний емпіричний досвід на практиці.

Цікавим є досвід викладання екологічної освіти в Японії. В цій країні це одна з найдавніших традицій, що бере свій початок з 1910-го року в приватних школах, а згодом – у державних. Упродовж років вивчення й залучення громадян цієї країни до проблем охорони природи та забруднення біосфери тільки посилювалося. Цьому «сприяли» післявоєнні роки, коли країна боролася за економічне зростання, не беручи до уваги масштаби наслідків цього зростання – високий рівень забрудненості країни у ті часи. Тож, починаючи з 1960-х років Японія дуже вдало зуміла поєднати високий економічний розвиток й екологічність, запровадивши низку програм з екології. Наприклад, кожні п'ять років у країні проводяться обстеження стану природи, при цьому префектури мають свої особисті екологічні програми й закони з охорони навколишнього середовища. Сортування сміття в Японії вже стало «культу» на найвищому рівні у Світі. За таких умов у різних префектурах країни – різна кількість категорій для сортування. Наприклад, жителі м. Камікацу сортують сміття на 34 (!) категорії, а потім приносять розсортоване сміття в центр переробки. Основи екологічної свідомості закладаються з самого малечку в родині й у дитячих садках. Програма екологічного виховання у кожного садочка й школи,

у різних префектурах – окрема. Але мета у всіх одна – діти повинні навчитись піклуватись про довкілля та розвивати позитивне ставлення до навколишнього середовища. Дітей повсякчасно заохочують до участі у різноманітних екологічних заходах, як у освітніх закладах, так і поза ними. Значний час діти проводять на природі, що сприяє формуванню зв'язку між навколишнім середовищем і людським суспільством [5].

Отже, війна розпочата росією проти України принесла нечувані за своїми масштабами руйнівні наслідки на нашу природу, довкілля, на безпеку й якість життя всіх українців. Після закінчення війни перед Україною встане нагальна потреба як у відбудові усєї інфраструктури країни й відродженні економіки, так й у відновленні усіх руйнувань, які спричинені навмисним злочинним знищенням природнього середовища нашої країни. Майбутня нова українська політика має забезпечити ціннісне ставлення до довкілля у різних сферах суспільного життя, підвищити екологічну обізнаність наших громадян, сприяти формуванню та підвищенню екологічної свідомості майбутніх і теперішніх поколінь, спонукати населення до активних дій на охорону довкілля та вирішення екологічних проблем. Формування екологічної свідомості, мислення, культури повинно стати одним із пріоритетів освіти в Україні: молоде покоління українців повинно навчитися жити з почуттям особистої відповідальності. Звичка дбайливо й обережно ставитися до природи закладається в ранньому дитинстві у колі сім'ї, і згодом, поступово зміцнюється у дитячому садку, школі, ЗВО, дорослому й самостійному житті. Навчити молоде покоління жити з почуттям глибокої відповідальності й шани до природи одне із основних завдань сфери освіти нашої країни та громадських екоорганізацій шляхом застосування різноманітних форм і технологій [6; 7; 8].

Отже, важливим є швидке впровадження кращих практик зарубіжного досвіду боротьби за навколишнє середовище й імплементацію міжнародних норм з питань охорони довкілля.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Демиденко Ю. Як школі виховувати ековідповідальну дитину. (2021). <https://osvitanova.com.ua/posts/4768-yak-shkoli-vykhovuvaty-ekovidpovidalnu-dytynu>
2. Загородня Л.П. (2010). <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/preschool/paper/viewFile/157/145>
3. Zero Waste: 5 правил екологічного життя. 2015. <https://womo.ua/zero-waste-5-pravil-ekologichnogo-zhittya/>
4. Крива М., Лисак І. Формування екологічної компетентності учнів початкових класів у Європейському контексті. 2019. <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/viewFile/10579/10782>
5. Ярликова О. Як Японія вирішує екологічні проблеми. (2019). <https://rubryka.com/article/ekologia-japan/>
6. Артур П. Мол (2018) Екологічний стан та екологічне управління. Навколишнє

- середовище та суспільство, червень, 119-142. DOI: 10.1007/978-3-319-76415-3_6
7. Екологічна безпека (2013)/ М. О. Клименко, В. М. Шмандій, Ю. С. Голік, А. М. Прищепка та ін. Херсон: Олді-плюс, 366. [українською мовою].
 8. Калініна Г. М., Малюга М. М. (2019) Український досвід застосування краудфандингу в соціальній сфері. Динаміка розвитку сучасної науки: матеріали міжнародної наукової конференції (15 листопада 2019 року) Міжнародний центр наукових досліджень: в 2 т., Чернігів. Т.2 53–56. [українською мовою].

Караманов О. В.,

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Львівський національний університет імені Івана Франка
e-mail: akaramanov@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0067-0747*

МУЗЕЙ ЯК «УНІКАЛЬНА СИСТЕМА МОДЕЛЮВАННЯ КУЛЬТУРИ»: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Стаття розкриває значення музейного дискурсу у контексті моделювання культури, акцентуючи на його ролі як місця зустрічей, спілкування та дискусій, а також організації педагогічної діяльності. Автор репрезентує інформацію на основі власних досліджень про особливості формування музейного простору та мову музею, мотиви участі відвідувачів в музейних освітніх практиках, актуальні форми музейної освіти для різних груп відвідувачів у сучасному освітньому просторі. У статті наголошується на значних педагогічних можливостях музею та його середовища у контексті формування нових освітніх технологій

Ключові слова: музей, культура, культурна спадщина, педагогічна діяльність, музейне середовище, освітній простір, освітні технології.

The article reveals the significance of museum discourse in the context of cultural modeling, emphasizing its role as a place of meetings, communication and discussions, as well as the organization of pedagogical activities. The author presents information based on her own research about the peculiarities of the formation of museum space and the language of the museum, the motives of visitors' participation in museum educational practices, and the current forms of museum education for different groups of visitors in the contemporary educational space. The article emphasizes the significant pedagogical potential of the museum and its environment in the context of the formation of new educational technologies.

Keywords: museum, culture, cultural heritage, pedagogical activity, museum environment, educational space, educational technologies.

Процес розвитку сучасної європейської освіти спрямований на виховання людей з гуманістичним світоглядом, які характеризуються відкритістю до соціальних і культурних змін та діалогу. Музей є природним простором для